

Schoolplan 2015 - 2019
Rudolf Steinerschool Haarlem

Haarlem, november 2015

Inhoudsopgave

Onze visie op onderwijs

Onderwijsaanbod

Opbrengsten

Kwaliteitszorg

Zorgplan 2016 – 2020 (ook separaat beschikbaar)

Vrijeschool onderwijs

Inleiding

Sinds het vorige Schoolplan (2011 – 2015) heeft de Rudolf Steinerschool Haarlem een flinke ontwikkeling doorgemaakt. Met als een belangrijke aanleiding het inspectiebezoek aan de school is een Ontwikkelplan opgesteld wat beoogde een optimale verhouding tot stand te brengen tussen wat van overheidswege aan eisen wordt gesteld ten aanzien van taalontwikkeling en rekenen enerzijds en kunstzinnig vrijeschool onderwijs anderzijds. De school is hier, ook in de ogen van de inspectie, bijzonder goed in geslaagd en kent sinds 2013 ook een bijzondere groei als het gaat om leerlingaantallen (gemiddeld 30 leerlingen per jaar extra in drie jaar tijd). Daarnaast is er een flinke impuls gegeven aan scholing van de leerkrachten, zowel collectief als individueel en is er sprake van systematische coaching van (beginnende) leerkrachten. Het ziekteverzuim is drastisch gedaald en de randvoorwaarden waarbinnen op school lesgegeven kan worden zijn verbeterd. Dit was onder meer mogelijk doordat ook de financiële positie van de school sterk is verbeterd. Inmiddels is sinds bijna twee jaar een zogenaamde tweede stroom gestart met twee kleuterklassen en extra klassen 1 en 2/3 die op termijn uitgroeien tot een volwaardige tweede vestiging van de Rudolf Steinerschool Haarlem.

Op de website van de Stichting Vrijescholen Ithaka, waartoe ook de Rudolf Steinerschool Haarlem vanaf 1 januari 2014 behoort, staat het volgende statement: Kinderen leren meer als ze het naar hun zin hebben. Vrijescholen helpen om kinderen te laten worden wie ze zijn. In het vrijeschool basisonderwijs gaat het niet om het vullen van een vat, maar om het ontsteken van een vuur. Daar maken deze scholen zich sterk voor (website Stichting Vrijescholen Ithaka).

De Vereniging van Vrijescholen heeft op hun website ook enkele krachtige noties verwoord: Het is tijd voor hoge cijfers in de vakken persoonlijkheid en authenticiteit. Het wordt tijd dat leerlingen erachter komen wat ze graag willen in plaats van wat ze niet kunnen. Het is tijd voor onderwijs waar IQ en EQ belangrijk zijn (website Vereniging van Vrijescholen in Nederland).

Kernwaarden vrijeschool onderwijs

Kernwaarden van het vrijeschool onderwijs zijn respect voor het individuele kind en de integriteit van het kind, het hooghouden van de wezenlijke rechten van kinderen en actieve ondersteuning van menselijke en culturele diversiteit. Deze educatieve benadering gaat uit van het idee dat menselijke en wereldlijke ervaringen ook een spirituele dimensie hebben. Zij is gebaseerd op het idee dat elk individu zich gedurende zijn of haar leven, en dan met name tijdens de kinderjaren, ontwikkelt aan de hand van een reeks fysieke, emotionele en cognitieve fasen en veranderingen. Het is daarbij de taak van het onderwijs om de leerling tegemoet te treden in het bewustzijn van die reeks opeenvolgende veranderingen en groei, waardoor ontwikkeling mogelijk wordt.

Begin twintigste eeuw is de vrijeschool ontstaan als uitwerking van de pedagogische ideeën van Rudolf Steiner, voor het eerst toegepast op het onderwijs voor de kinderen van werknemers van de Waldorf Astoria fabriek in Stuttgart. De naam 'vrij' betreft de onafhankelijkheid van de overheid als het om het leerplan en de pedagogie gaat. De scholen zijn in Nederland door de overheid erkend als bijzondere vorm van onderwijs en worden normaal gesubsidieerd. Het doel van de scholen is ook de opvoeding tot vrijheid. De pedagogie is zo ingericht dat zij hoopt de nog plooibare kinderen dusdanige vermogens mee te geven, dat zij tot vrije mensen worden, die met een vrij oordeel in de maatschappij kunnen staan. Dit is één van de aspecten waarin het vrijeschool onderwijs afwijkt van regulier onderwijs. Hieronder gaan we op meer van deze aspecten in.

In de antroposofie, waarvan Rudolf Steiner de grondlegger was, en dus ook in het onderwijs dat hierop gebaseerd is, gaat men ervan uit dat niet alleen cognitieve kennis van belang is, maar ook ontplooiing van creativiteit en sociale vaardigheden. Zo leert het kind niet alleen zijn hoofd (denken) gebruiken, maar ook zijn hart (voelen) en handen (willen). In de vrijeschool wordt er zo naar gestreefd de kinderen op te voeden tot evenwichtige mensen, die goed zijn toegerust voor het leven.

De vrijeschool heeft als uitgangspunt: onderwijzen is ook opvoeden. Onderwijs gaat verder dan alleen goed leren lezen of rekenen. Onderwijs staat ook in dienst van de persoonlijkheidsvorming, zowel individueel als in relatie tot de sociale gemeenschap. De vrijeschool wil in het leven van een kind van betekenis zijn. Ieder kind heeft van zichzelf bepaalde talenten. De vrijeschool wil dat het kind deze kan ontdekken en ontwikkelen. Dat vraagt om onderwijs dat verbreedt en de ontwikkeling van een vrije persoonlijkheid aanmoedigt in cognitiviteit, inventiviteit, originaliteit en creativiteit. De aanpak is gebaseerd op het mensbeeld uit de antroposofie, een visie op de mens bestaande uit lichaam, ziel en geest.

Vrijeschool onderwijs vraagt om situaties waarin leerkrachten en leerlingen het beste dat ze in huis hebben laten zien, zich door elkaar laten uitdagen en elkaar inspireren. Zodat kinderen uitgroeien tot mensen die zelf betekenis en richting aan hun leven geven. Die hun eigen plek weten te vinden in de huidige, snel veranderende samenleving en niet worden opgeleid om in een wereld te passen die bij het volwassen worden alweer achterhaald is.

De voornaamste kenmerken van dit onderwijs zijn:

- Een mens- en ontwikkelingsbeeld (en de daaruit volgende pedagogie) ontleend aan de antroposofie; een op de ontwikkelingsfasen van het kind gebaseerd leerplan tot de leeftijd van 18 jaar met als doel het unieke potentieel van elke persoon te ontplooiën.
- Het onderwijs is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van sociaal bewustzijn, zelfkennis en ethische intelligentie op weg naar een actief, mondiaal burgerschap.
- Kernpunten zijn de verwerving van diverse en relevante vaardigheden, de ontwikkeling van verschillende competenties en een zinvolle, positieve lerende instelling.
- Het onderwijs is zo ingericht dat de ontwikkelingsmogelijkheden van elke leeftijd centraal staan; dit stelt de leerkracht in staat in te spelen op het potentieel, de ontluikende vermogens en de zich ontwikkelende kwaliteiten van elk kind.
- De pedagogische benadering, de inhoud en materialen van het curriculum en de leermethoden richten zich naar de leeftijd en ontwikkelingsmogelijkheden en – kansen van de leerlingen.
- De pedagogische benadering is holistisch, kunstzinnig en rijk aan verbeelding, interdisciplinair en vakoverstijgend, opdat denken, voelen en willen in harmonie ontwikkeld kunnen worden.
- Het onderwijs fungeert als voedsel voor lichaam, ziel en geest door aanmoediging van de praktische, esthetische en cognitieve manieren van leren en zich ontwikkelen van het kind.
- De didactiek krijgt gestalte in de wisselwerking van de leerkracht met de klas, in principe gedurende meerdere leerjaren achtereenvolgend.
- De groepen (klassen) zijn naar vermogens heterogeen (oefening voor een sociaal samenleven) en naar leeftijd homogeen (om de ontwikkelingsstof tot zijn recht te laten komen).
- Het educatieve grondbeginsel is inclusief en non-selectief wat betreft geslacht, nationaliteit, religie of levensbeschouwing, etnische of sociale achtergrond; scholen en schoolomgevingen komen tegemoet aan de individuele vermogens en capaciteiten van leerlingen en - waar mogelijk qua context - aan de extra leerbehoeften van kinderen en jongeren.

De uitdaging is steeds opnieuw om vanuit deze idealen met enthousiasme antwoorden te vinden op de vragen die kinderen van deze tijd aan ons stellen. De vrijeschool wil samen met ouders kinderen opvoeden tot mensen die:

- Geïnteresseerd zijn in de wereld om hen heen en daar plezier aan beleven
- Idealen hebben en de wil om die vorm te geven
- Zich betrokken voelen bij anderen
- Zich een eigen gefundeerd oordeel kunnen vormen
- Hun eigen mogelijkheden kunnen ontplooiën

Met het bovenstaande is een weliswaar globaal, maar voldoende omvattend beeld gegeven van de waarden van het vrijeschool onderwijs. In wezen kenmerkt het onderwijs zich in pedagogische en didactische zin door de volgende zeven elementen:

- Bieden van onderwijs in leeftijdsfasen
- Werken met natuurlijke materialen in een mooie en 'rijke' leeromgeving
- Balans in ontwikkeling tussen hoofd, hart en handen
- Bieden van kunstzinnig onderwijs
- Een belangrijke rol voor de seizoenen
- Verdieping van de stof door periodeonderwijs
- Voorbereiding op de maatschappij van de toekomst

De vaste onderdelen van het onderwijsprofiel, passend binnen dit kader, zijn:

- Planmatig werken per jaar en per periode
- De leerresultaten van de leerlingen
- Een helder geformuleerd onderwijsaanbod en effectieve methodieken
- De bewaking van de leertijd in relatie tot de kunstzinnige vakken
- De instructievaardigheden van de leerkrachten
- Het (pedagogisch) klimaat
- Het klassenmanagement

We sluiten als school aan bij de begrippen in het waarderingskader van de inspectie en bij de vele beschikbare kwaliteitsinstrumenten. Het zijn deze elementen uit het primair proces die direct invloed hebben op de leerresultaten van de leerlingen. Het onderwijsprofiel hangt op deze wijze sterk samen met het onderwijskundig deel van het schoolplan en de onderdelen uit het kwaliteitssysteem van de school. Op iedere school is in het onderwijsprofiel beschreven hoe de school deze onderwijskwaliteit definieert en monitort.

De vaste onderdelen van het onderwijsprofiel zijn voor al onze scholen gelijk. De onderdelen zijn zoveel mogelijk beschreven in concreet waarneembaar gedrag. Het gedrag is meetbaar en beschreven in termen van 'wat zie ik'. Iedere school of schoolbestuur moet zelf de elementen uit het onderwijsprofiel inhoudelijk vormgeven en eventueel een eigen ambitieniveau formuleren. Het betekent dat de onderwijsprofielen qua vorm vergelijkbaar zijn, maar qua inhoud per school en per bestuur verschillen om te komen tot een dekkend netwerk binnen de regio.

Naast de toelichting op de typische vrijeschool vakken (zie later) is het van belang kort stil te staan bij het nagestreefde sociale klimaat op school en de regenboogtraining voor leerkrachten. Om een optimaal schoolklimaat te hebben voor leerlingen, leerkrachten en ouders wordt al geruime tijd systematisch

gewerkt aan gewenste omgangsvormen, rust, respect en technieken om aan preventie te doen als het gaat om zaken als pesten en stigmatiseren. Daartoe volgt het collectief van leerkrachten, samen met interne begeleiding en directie een regenboogtraining volgens het principe van 'train de trainer'. Aan het eind van het schooljaar 2013 – 2014 is deze training afgerond. Elke leerkracht is sindsdien in staat om – zo nodig met hulp van een collega – het klassen- en schoolklimaat positief te beïnvloeden en te voorkomen dat bepaalde ongewenste zaken escaleren. Dit moet het zich welbevinden van kinderen, leerkrachten en ouders in en om de school verder stimuleren. De overtuiging is dat het hiermee systematisch bezig zijn de school structureel op een hoger plan brengt. Daarmee wordt de bedding gevormd voor goed en gezondmakend vrijeschool onderwijs.

Ons onderwijsaanbod

We onderscheiden in de school de volgende doelstellingen:

Pedagogische doelen

Aan deze doelstellingen geven we inhoud vanuit het achterliggende concept van onze school. We baseren ons daarbij op het mensbeeld van Rudolf Steiner. De pedagogische doelen van de vrijeschool zijn uitgewerkt in de vele pedagogische werken van Steiner. Om de kinderen te helpen hun levensdoel te realiseren wil de school vanuit twee richtingen werkzaam zijn:

- de kinderen leren *zichzelf te kennen* in relatie tot de wereld rondom. Dat is de grondgedachte achter het 'leerplan' van de vrije school: leer jezelf kennen in relatie tot de ruimte, de beweging en tijd.
- de kinderen leren *de wereld kennen* en voelen zich verbonden met de natuur en de cultuur. De keuze van de zaakvakken - met name geschiedenis en aardrijkskunde – is gebaseerd op dit pedagogische doel. Om in deze wereld thuis te zijn is het daarbij belangrijk dat de kinderen noodzakelijke kennis en vaardigheden hebben.

Didactische doelen

Wij gaan uit van de kerndoelen zoals deze geformuleerd zijn in 'Ik zie rond in de wereld...' Hierin worden de domeinen en kerndoelen genoemd die in de vrijeschool worden gehanteerd. Deze kerndoelen zijn gebaseerd op de 'Kerndoelen Basisonderwijs 1988' en onderverdeeld en uitgewerkt naar een systematiek die aansluit bij het Advies van de commissie 'Kerndoelen Basisonderwijs 2002' en het 'Besluit vernieuwde kerndoelen WPO – 2005'.

De leerstof wordt geïntroduceerd in het *periodeonderwijs*, waarin vanuit de beleving het leerproces in gang wordt gezet. In blokken van meestal drie weken wordt in de twee uur voor de ochtendpauze les gegeven in de 'hoofdvakken' taal, rekenen en 'kennis van de leefomgeving'. Bij 'leefomgeving' denken we aan vakken als heemkunde, aardrijkskunde, geschiedenis, natuur en techniek. De leerkracht zorgt voor levend onderwijs; hij maakt zelf verbinding met het onderwerp en ontwerpt zelf lessen, passend bij zijn klas. Dit gebeurt niet vrijblijvend, maar uiteraard passend binnen het leerplan van de vrijeschool.

In de vaklessen na de ochtendpauze worden de kunstzinnige vakken gegeven en zijn er nog oefeningen gepland voor technisch lezen, begrijpend lezen, taal en rekenen. Voor de vakken taal, rekenen en begrijpend lezen wordt daarbij gewerkt vanuit de volgende methodes:

- De wereld in getallen; we gebruiken deze methode niet integraal. We maken voor het verwerken van de leerstof in het oefenuur gebruik van deze methode.
- ZLKLS; voor lezen en spellen maken we gebruik van deze methodiek (José Schraven: Zo leert men kinderen lezen en spellen).

- 'Map teksten begrijpend lezen'; deze map is samengesteld door de Intern begeleider (IB-er) en betreft bruikbare teksten en vragen om het begrijpend lezen te oefenen in de klassen 4 t/m 6.

Er is op school nog geen sprake van taal- en rekenspecialisten. Bezien wordt of deze en vergelijkbare functies kunnen worden ingevoerd in het kader van de introductie van de zogenaamde functiemix. Tot op dit moment is hier binnen het team van leerkrachten nog geen draagvlak voor. Wel ontstaat er steeds meer ervaring in het omgaan met dyslexie en dyscalculie, waar nodig bijgestaan door (externe) specialisten.

De ordening van het onderwijs

Klassen en groepen

In de vrijeschool spreken we van de kleuterklassen (groep 1 en 2) en de klassen 1 t/m 6 (groep 3-8). In de klassen zitten leerlingen van gelijke leeftijden bij elkaar in groepen die door de jaren heen bij elkaar blijven. Waar mogelijk worden de klassen meerdere jaren door dezelfde leerkracht begeleid. Dat maakt de klassen tot bijzondere sociale gemeenschappen waarin in een vertrouwde sfeer de kinderen zich kunnen ontplooiën.

De kleuterklassen

In de kleuterklassen zijn de groepen 1 en 2 geïntegreerd. In deze periode is de nabootsing een belangrijk didactisch middel. In allerlei spel- en bewegingsvormen doet de leerkracht daarop een beroep. Maar ook tussen de oudere en jongere kleuters is de nabootsing een wezenlijk middel om vaardigheden over te dragen.

Voor het *taalonderwijs* worden geen standaardmethodes gebruikt. De *kerndoelen 1 t/m 3* betreffende het mondeling onderwijs worden gerealiseerd in:

- de taalrijkdom die de leerkracht overbrengt in het eigen taalgebruik;
- de keuze van verhalen en seizoen- en ambachtsspelen;
- het stimuleren van het taalgebruik in het klassikaal spreken van teksten van spelen, gedichten en spelletjes.

De *kerndoelen 4 t/m 9* ten aanzien van het schriftelijk onderwijs komen in de hogere leerjaren actief aan de orde. In de kleuterklas is het tekenen nog een belangrijk middel waarin 'informatie' uit verhalen en inhouden wordt afgebeeld door de kinderen.. De uitwisseling tussen de leerlingen over wat en hoe je de inhouden kunt afbeelden is van belang in het leerproces. Taalbeschouwing, zoals geformuleerd in de *kerndoelen 10 t/m 12* biedt nog weinig concrete aanknopingspunten voor de kleuters, maar de leerkracht draagt er zorg voor dat de basale woordkennis die nodig is voor alle vakken degelijk aangelegd wordt.

Voor het *rekenonderwijs* maken we geen gebruik van standaardmethodes. De *kerndoelen 23 t/m 25* ten aanzien van wiskundig inzicht en handelen krijgen dagelijkse aandacht in het vrije spel, waarbij de leerling zelf kiezen kan uit het didactische spelmateriaal dat in de klassen voorhanden is. Omdat ook hier geldt 'de wereld leren kennen', hecht de school er aan dat de kinderen die ervaring opdoen aan mooi en natuurlijk materiaal. Daarmee kunnen ze voor het rekenen hoeveelheden kralen of kastanjes ordenen, maar evenzeer met blokken construerend bouwen. De *kerndoelen 26 t/m 31* (getallen en bewerkingen) komen pas in de hogere leerjaren expliciet aan de orde. In de kleuterklassen leren de kinderen aan de hand van liedjes en spelen de telrij, leren ze hoeveelheden vergelijken bij het uitdelen van materiaal of bijvoorbeeld fruit of drinken. Ook bij handwerken en handvaardigheid speelt schatten van hoeveelheden en gewicht een rol.

De *kerndoelen 32 en 33* betreffende meten en meetkunde krijgen aandacht in het vrije spel, waarin het bouw- en constructiemateriaal het maken van allerlei vormen stimuleert. Ook bij het (vorm-)tekenen wordt het weergeven en beleven van allerlei vormen en figuren actief aangesproken. Bij handvaardigheid, euritmie, koken en bakken komen hoeveelheden (van hoeveelheid zout tot het aantal stappen) actief aan de orde.

De klassen 1 t/m 3

Als de kinderen schoolrijp worden kunnen ze de stap maken naar het expliciete leren. Er ontstaat ruimte tussen de binnenwereld van het kind en de buitenwereld: een voorwaarde om te kunnen leren. Ook zijn de kinderen nu in staat om bewust met de leerstof om te gaan in persoonlijke werk- en leeropdrachten en kunnen de kinderen zich allengs langer concentreren. In deze leerjaren wordt de basis gelegd voor de taal- en rekenvaardigheden. Voor deze vakken werd in de vrijeschool oorspronkelijk de leerstof door de leraren zelf ontworpen. Onze school doet dat nog steeds. De leerkrachten ontwerpen hun eigen lesmateriaal. Daarnaast maken we gebruik van bestaand methode-materiaal. Zo zorgen we er eveneens voor dat de kerndoelen voor deze vakken gerealiseerd worden (zie onderwijskundige doelen). Bij het introduceren van de leerstof kiest de leerkracht vaak voor didactische werkvormen die in de doelstellingen van het vrijeschoolonderwijs passen zoals: beeldend beleven, ontdekkend oriënteren, uitbeeldend verwerken.

Het leerstofgebied 'kennis van de leefomgeving', omvat de vakken die in de kerndoelen worden omschreven als 'mens en samenleving', 'natuur en techniek', 'ruimte' en 'tijd'. In deze leerjaren worden deze vakken uitgewerkt in het vak 'heemkunde', waarin de kinderen de wereld leren kennen. De natuur, de seizoenen, het jaarverloop spelen daarin een belangrijke rol. We gaan daarbij niet uit van het wereldbeeld van de huidige media, maar van basale waarden waarbij eerbied voor de natuur, respect voor de medemens, verbinding met het culturele erfgoed van ons land de leidraad zijn. We menen dat we daarmee in deze levensfase een belangrijke basis leggen voor de verworvenheden die in de *kerndoelen 34 t/m 45* zijn geformuleerd.

In de derde klas krijgt de heemkunde een specifiekere richting in de periodes over *de boerderij en wonen en bouwen en ambachten*. De leerlingen zijn daar actief bij betrokken in tuinbouwactiviteiten en het zelf bouwen met steen en cement. Waar in de voorliggende jaren de heemkunde nog veelal beeldend was, wordt het onderwijs nu praktisch en concreet. De vertelstof omvat in deze drie leerjaren respectievelijk *sprookjes* in klas 1, *fabels en heiligenverhalen* in klas 2 en *verhalen uit het Oude Testament* in klas 3. De verhalen ondersteunen de psychische ontwikkeling van de kinderen. De sprookjes sluiten nog aan bij de eerdere belevingswereld van de kleuter en schilderen hoe je als mens op weg gaat de wereld in; de fabels leiden het kind uit de eigen kleine egocentrische zelfbeleving naar de ontmoeting met de ander, waarbij de heiligenlegendes aan de tweestrijd van de fabeldieren een ethisch aspect toevoegt. In de verhalen van het Oude Testament – vertelt als mythologie en niet als religieuze inhoud – wordt aan het voorgaande nu het aspect van de eigen keuze gekoppeld in de verhalen van het Joodse volk en hun tocht naar het beloofde land: *committeer je je aan een hoger doel, of kies je in de eerste plaats voor jezelf?*

De klassen 4 t/m 6

In de vierde klas maakt het kind een duidelijke verandering door. De voorliggende jaren, waarin het kind zich nog als vanzelfsprekend met de wereld verbonden voelde worden afgesloten. Het kind gaat zijn eigen identiteit beleven en ervaart dat het een plaats zal moeten vinden in de wereld. De vertelstof in de klassen 4,5 en 6 ondersteunt deze beleving. In de vierde klas worden de verhalen uit de *Germaanse mythologie* verteld. In deze verhalen uit de Edda, gaat de godenwereld ten onder en komt de mens alleen te staan. In de vijfde klas is er in de *Griekse*

Mythologie wel een godenwereld, maar deze vertegenwoordigt veel meer het noodlot waaraan de mens het hoofd moet bieden, waar over gefilosofeerd kan worden en die verstand en slimheid van de mens vraagt. In de zesde klas worden de verhalen nog 'aardser' in de verhalen uit de *Romeinse mythologie*. Nu gaat het over het veroveren van een plek in de wereld en vervaagt de scheidslijn tussen mythe en geschiedenis.

Voor taal en rekenen maken we voor het verwerken en oefenen meer gebruik van standaard methodes dan in de voorgaande jaren. De leerkracht blijft zorgen voor levend onderwijs en eigen lesontwerpen voor de periodes taal en rekenen. In de vrije school speelt het gesproken woord een belangrijke rol. De vertelstof laat dat al zien, maar ook in de rol van de leerkracht wordt dat duidelijk. De leerkracht brengt de leerstof over van persoon tot persoon, anders dan leerboeken die de kennis veel meer formaliseert. Ook bij taal en rekenen speelt de rol van de leerkracht een belangrijke rol. Het geeft de kinderen vertrouwen en houvast en de leerkracht verpersoonlijkt het plezier dat je kunt hebben in de verschillende vakken. Het periode-onderwijs brengt de kinderen van de ene beleving in de andere, gekleurd door de persoonlijke toets van de leerkracht. De belangrijke leergebieden van de *kerndoelen 34 t/m 39* over mens en samenleving krijgen door deze manier van lesgeven inhoud. In de vrijeschool vallen deze aspecten onder het vakgebied '*levenskunst*', een term die de leerlingen niet horen, maar die in alle andere vakken doorwerkt. De kinderen leren in gesprekken standpunten in te nemen, kennis van meningen te nemen, te filosoferen over de wereld. De taal is daarbij een belangrijk middel en de kerndoelen voor het mondeling taalgebruik (1 t/m 3) worden hier op een pedagogische wijze ingevuld.

Kennis van de leefomgeving omvat de periodevakken: *dierkunde* (klas 4), *plantkunde* (klas 5), *natuur en techniek* (klas 6), aardrijkskunde en geschiedenis. In deze vakken is de werkwijze van de vrijeschool belangrijk: beleving, kunstzinnige verwerking, eigen ontdekkingen en het maken van werkstukken, geven kleur aan het onderwijs. In alle vakken van dit leergebied, wordt uitgegaan van een omvattende beelden. Bij plant- en dierkunde gaat het niet alleen om feitjes, maar om het verkennen van de wereld van planten en dieren en de verbondenheid van de mens met deze rijken: hoe vinden de planten een plaats op aarde; wat zijn specifieke eigenschappen en vaardigheden van die diersoorten.

In de *aardrijkskunde* wordt de kinderen een globaal beeld gegeven van de wereld, waar overal mensen leven en werken; onder omstandigheden die – geografisch bepaald - heel verschillend zijn. Geologie en weerkunde zijn ook een onderdeel van deze globale aanpak. Op specifieke wijze worden hiermee de kerndoelen voor 'Ruimte' (47 t/m 50) uitgewerkt.

Ook het vak *geschiedenis* volgt een grote lijn langs de wegen van de grote cultuurperiodes die tot in onze eigen tijd leiden. Niet alleen de feitenkennis vinden we belangrijk, maar vooral ook de beleving: kun je je als kind een oude Egyptenaar, Griek of Middeleeuwer voelen. Vanuit deze beleving – door de leerlingen weergegeven tekeningen en schildering, gedichten, werkstukken en spreekbeurten – maken de leerlingen zich ook de kennis van deze vakken eigen.

Zo realiseren we ons uitgangspunt: leren is jezelf en de wereld leren kennen.

Handvaardigheid, kunstvakken en beweging

Deze vakgebieden werken door in alle klassen in onze school. Het zijn geen geïsoleerde vakken, maar de vaardigheden van deze gebieden worden in alle lessen aangewend. *Leren en bewegen* is een belangrijk didactisch middel. Het ritmische aspect van het rekenen kun je bewegend weergeven en ervaren; maat en metrum in de taal kun je met je voeten beleven. De vaardigheden van *schilderen en tekenen* heb je nodig om je eigen periodeschrift te maken: het leerboek dat de leerling zelf maakt en illustreert. *Muziek* leert de kinderen gevoelens te ervaren en te uiten. Het samen zingen en musiceren is de basis voor het samen leren.

Handwerken en handvaardigheid geeft de kinderen technisch inzicht, waarbij rekenen opeens een hulpmiddel is om een werkstuk te maken.

In het bijzondere vak *euritmie* dat in alle klassen door een vakleerkracht gegeven wordt, leren de kinderen zichzelf in de ruimte beleven en verbindt de beleving van muziek en woord de buiten- en binnenwereld.

In het *toneelspelen* leren de kinderen zich in tijd en omgeving in te leven, oefenen ze hun spreekvaardigheid, en hebben ze een werkvorm om in rollenspel uit te beelden wat ze beleefd en geleerd hebben.

In de *gymnastieklessen* vergoten de kinderen hun fysieke vaardigheden en leren ze sportief samenspelen en rekening houden met elkaar.

Tijdens de *tuinbouwlessen* werken de kinderen met de handen in en aan de aarde. We vinden het belangrijk dat kinderen de wonderen van groei en bloei ervaren; zien, ruiken, proeven en voelen. Hierdoor ontstaat respect en eerbied voor de natuur. Daarbij leren kinderen over het ontstaan van onze voeding.

Deze vakken (in de kerndoelen 54-56/57-58, 'Kunstzinnige oriëntatie' en 'Beweging') vormen in onze school de rijke grondslag van ons onderwijs.

Periodeoverzicht klas 1 t/m 6

klas 1	7 periodes taal	21 weken
	6 periodes rekenen	19 weken

klas 2	6 periodes taal	19 weken
	7 periodes rekenen	21 weken

klas 3	6 periodestaal	19 weken
	6 periodes rekenen	18 weken
	1 periode huizenbouw	3 weken

klas 4	4 periodes taal	14 weken
	5 periodes rekenen	15 weken
	2 periodes aardrijkskunde	7 weken
	1 periode biologie	4 weken

klas 5	3 periodes taal	11 weken
	3 periodes rekenen	11 weken
	2 periodes aardrijkskunde	6 weken
	2 periodes biologie	6 weken
	2 periodes geschiedenis	6 weken

klas 6	3 periodes taal	11 weken
	4 periodes rekenen	13 weken
	2 periodes aardrijkskunde	6 weken
	2 periodes geschiedenis	6 weken
	1 periode natuurkunde	4 weken

(gemiddelde duur van een periode : 3 weken)

Opbrengsten; analyse en aanpak

Het volgende overzicht geeft de opbrengsten weer van vorig schooljaar (2013/2014) zoals gemeten in ons LVS:

Schooltoetskaart

School Rudolf Steinerschool Haarlem
Vestiging Hoofdlocatie
Periode 2013 / 2014
Weergave Schaalscore per leerjaar en trimester

		3		4		5		6		7		8
		II	III	II	III	II	III	II	III	II	III	II
AVI												
	AVI-Beheersing	0,1	1,1	3,4	4,4	5,4	6,2	7,6		9,4		
CITO BEGRIJPEND LEZEN												
	Totaal LOVS							30,4		48,3		59,4
CITO DRIE-MINUTEN-TOETS												
	Totaal											99,4
	Totaal LOVS	11,8		53,0	60,4	75,9	77,0	87,1	91,9		89,8	
CITO REKENEN-WISKUNDE												
	Totaal LOVS	42,1	48,7	50,8	57,4	79,0	82,4	87,4	94,1	100	106	113
CITO SPELLING												
	Totaal LOVS		111	117	119	125	131	136	138	139		145
	Werkwoorden LOVS											111
DREMPELONDERZOEK												
	Gemiddeld (DQ)											103
	Gemiddeld (VO)											9,2

Deze kaart toont een positief resultaat en geeft ook een aantal aandachtspunten aan.

Na de midden toetsen in januari 2014 blijkt dat de tussenopbrengsten van onze school voor het vak *begrijpend lezen* in klas 4 beneden de inspectienorm liggen. De opbrengsten van de klassen 5 en 6 liggen daarentegen boven de inspectienorm. Voor klas 4 is een analyse gemaakt en een didactisch plan opgesteld en uitgevoerd om de resultaten te verbeteren.

De toets *technisch lezen*, DMT, afgenomen midden klas 1, is ook een aandachtspunt. De resultaten liggen beneden de inspectienorm. Er is een didactisch plan opgesteld en uitgevoerd om de resultaten te verbeteren.

Als we de tussenopbrengsten van *rekenen- wiskunde* bekijken zien we dat de resultaten van alle klassen boven de inspectienorm liggen. Een uitzondering hierop is het resultaat van eind klas 2 dat beneden de norm ligt. Ook hierop hebben we een didactisch plan gemaakt en uitgevoerd.

In schooljaar 2014-2015 hebben we ons meetsysteem (CITO LOVS) voor de vakken Rekenen- Wiskunde en Begrijpend Lezen onder de loep gelegd. We kwamen tot de conclusie dat dit systeem niet goed past bij ons leerplan en onze visie op het meten van opbrengsten. Na gedegen onderzoek hebben we besloten onze opbrengsten te meten met behulp van de SchoolVaardigheidsToetsen (SVT) van Boom.

Onze argumenten in het kort:

- Bij Cito Rekenen Wiskunde gaat het steeds om afzonderlijke sommen, die heel talig zijn. Kinderen krijgen dus een verhaaltje te lezen en moeten daar eerst de som uit afleiden. De opgaven van SVT Rekenen Wiskunde bevatten weinig tekst en meet in onze ogen beter de rekenvaardigheden van de leerlingen.

- De toetskalender kan door de school zelf worden bepaald omdat de toetsen voor alle maanden van het schooljaar zijn genormeerd. Dit is prettig indien een leerling apart getoetst dient te worden en vooral ook omdat er op deze wijze rekening kan worden gehouden met de periodestof.
- De toetsen van SVT hebben een brede normering. Omdat ons leerplan vaak net iets anders van opbouw is dan het leerplan van de meeste reguliere scholen, kunnen we gebruik maken van de toets die beter aansluit bij de leerstof die behandeld is. Zo meet je ook datgene wat je wilt meten namelijk of de leerlingen de leerstof die ze aangeboden en geoefend hebben beheersen.
- SVT Hoofdrekenen. Deze toets kent het Cito niet in deze vorm. Hierbij gaat het namelijk om zowel snelheid als precisie; kinderen moeten in 5 minuten zoveel mogelijk sommen maken.

De opbrengsten van schooljaar 2014-2015 zijn gemeten met behulp van SVT van Boom.

Deze opbrengsten konden wel in ParnasSys worden vastgelegd echter er kon geen inspectiekaart worden gemaakt. ParnasSys is hierover in overleg met uitgeverij Boom en volgend schooljaar dient dit in orde te zijn.

Klas 3 vormt een uitzondering. In deze klas zijn de opbrengsten voor Rekenen- Wiskunde op twee manieren vastgelegd; zowel met behulp van de M toets van het Cito als met de SVT.

De gemiddelde opbrengsten van beide metingen zijn identiek!

Zoals hierboven genoemd hebben we de aandachtspunten ten aanzien van de opbrengsten in schooljaar 2013-2014 serieus genomen. De schooltoetskaart laat het volgende beeld zien:

Schooltoetskaart

School Rudolf Steinerschool Haarlem
Vestiging Hoofdlocatie
Periode 2014 / 2015
Weergave Schaalscore per leerjaar en trimester

		4	5	6	7	8
		II	II III	II	I II	II
AVI						
	AVI-Beheersing	2,5	5,7 6,4	6,7	8,0 8,3	9,3
CITO BEGRIJPEND LEZEN						
	Totaal LOVS					62,3
CITO DRIE-MINUTEN-TOETS						
	Totaal LOVS	39,3	72,7	89,3	99,3	
CITO REKENEN-WISKUNDE						
	Totaal LOVS		72,3			115
CITO SPELLING						
	Totaal LOVS		123			
PI-DICTEE						
	Dictee 1999			85,8	117	
SVT BEGRIJPEND LEZEN						
	Totaal			62,2	70,8	
SVT HOOFDREKENEN						
	Totaal			47,3		
SVT REKENEN-WISKUNDE						
	Totaal	57,8	55,3	69,3	79,9	

Deze kaart laat een positief beeld zien. We kunnen aannemen dat de didactische plannen gemaakt voor klas 3 (voorheen klas 2) en klas 5 (voorheen klas 4) zoden aan de dijk gezet hebben.

De opbrengsten van *Rekenen- wiskunde* in klas 3 liggen nu boven de inspectie-norm.

De opbrengsten van *Begrijpend lezen* in klas 5 liggen boven de inspectie-norm.

Een aandachtspunt blijft het *Technisch lezen* in klas 2. Begin schooljaar 2015-2016 zullen we opnieuw een analyse maken en een didactisch plan opstellen.

Kwaliteitszorg

Inleiding

In de schooljaren 2011 – 2012, 2013 – 2014 en 2014 – 2015 heeft de Rudolf Steinerschool onderzoek gedaan naar de meningen van ouders en leerkrachten over het gevoerde beleid op school. Bij de verwerking van de resultaten van de eerste enquêtes heeft ook het inspectie onderzoek (2011) een belangrijke rol gespeeld. Veel beleid is toen ontwikkeld met het oog op het weer op orde krijgen van de kwaliteit van het onderwijs, het terugdringen van het ziekteverzuim en het scholen en verder opleiden van de leerkrachten, zowel collectief als individueel. Eén en ander heeft geleid tot positief ervaren studiedagen gericht op klassenmanagement, gelaagde instructie en differentiatie in het lesgeven. Recent is daar coöperatief werken bij gekomen. De laatste twee schooljaren zijn de enquêtes gehouden in het kader van de zogenaamde WMKPO-cyclus (Werken met Kwaliteit in het Primair Onderwijs).

Pas in de laatste enquête is ook de mening van leerlingen gevraagd over onderwerpen die Ithaka-breed de aandacht vragen. In de beleidszaken die hieronder aan de orde worden gesteld zijn de uitslagen van de laatste paar enquêtes meegenomen.

Ouderenquêtes

In de loop der jaren is sprake van een afnemende respons onder ouders. De indruk is dat dit komt omdat sinds enkele jaren de rust is weergekeerd op school, de stabiliteit is vergroot en de tevredenheid daarmee ook. Onder het hoofdstuk *Kwaliteitszorg* is niet zozeer behoefte aan meer enquêtes of aan bij ouders levende verwachtingen, maar wel aan goed geïnformeerd worden over waar de school mee bezig is. In individuele gevallen is er behoefte aan duidelijkheid over wat er met kinderen qua zorg wordt ondernomen (interne begeleiding, remedial teaching). De complete vernieuwing van de website en de tweewekelijkse nieuwsbrief voorzien grotendeels in deze behoefte. Daarnaast blijkt het cruciaal dat ouders makkelijk contact met leerkrachten of schoolleiding kunnen leggen, dat zij een lage drempel ervaren en klantvriendelijk en serieus te woord worden gestaan. Bij *Aanbod* is een aandachtspunt dat meer aandacht besteed zou mogen worden aan andere culturen en actuele thema's. Het is begrijpelijk dat ouders weinig merken van aandacht voor het werken met computers. Als het gaat over thema's als *Tijd, Pedagogisch handelen, Didactisch handelen, Afstemming* en *Actieve en zelfstandige rol van de leerlingen*, het *Schoolklimaat, Zorg en begeleiding, Opbrengsten, Sociale veiligheid* en *Incidenten* is er sprake van een grote mate van tevredenheid. Het eindcijfer dat de school van de ouders krijgt zit tussen een 7 en een 8. Daarmee scoort de school ruim voldoende.

Enquête leerkrachten

Bij de leerkrachten overheerst de behoefte aan het goed hanteren van de (effectieve) leertijd, goede afspraken over de huisvestingssituatie van de school, het schoolklimaat dat negatief beïnvloed wordt door het ontbreken van eigen personeelsruimte en de veiligheid van persoonlijke eigendommen van leerkrachten.

Tenslotte wordt aandacht gevraagd voor keuzemogelijkheden en persoonlijke ontwikkeling en de taakverdeling op school. Dit alles binnen een kader van grote tevredenheid over de sfeer op school, het lage ziekteverzuim, de persoonlijke onderlinge aandacht en het steeds meer ontbreken van stress. De fysieke mogelijkheden om aan de ruimtelijke wensen tegemoet te komen zijn op korte termijn helaas beperkt. De verwachting is wel dat bij realisatie van nieuwbouw voor de sterk groeiende school, ook tot een gezonde herverdeling van de ruimte in het oude gebouw gekomen kan worden. Daar is op het huidige leerlingen aantal sprake van een tekort van ca. 300 m² (5 à 6 klaslokalen) wat het nu lastig maakt om wensen ten aanzien van euritmie-ruimte, speellokaal, handenarbeid-lokaal en lerarenkamer te realiseren.

Enquête leerlingen

Voor het eerst is door ca. 60 leerlingen uit de vierde en zesde klas meegedaan aan het beantwoorden van 48 vragen. Wat *de lessen en de vakken* betreft overweegt het enthousiasme voor de typische vrijeschool vakken behalve euritmie. Het enthousiasme voor taal is lager dan dat voor rekenen. Hier liggen dus nog duidelijke uitdagingen. Onder het kopje *de klas* overweegt tevredenheid over het samenwerken en de sociale omgang met elkaar. Het voorkomen van – en omgaan met eventueel pestgedrag wordt in overwegende mate positief beoordeeld. Hetzelfde geldt voor de veiligheid. De *juffen en meesters* vervullen een belangrijke rol en worden door de leerlingen overwegend positief beoordeeld. Klassenleerkrachten hebben daarin een voorsprong op vakleerkrachten. Opvallend is wel weer dat de afwisseling van leerkrachten wel weer als positief beoordeeld wordt. De *school* als geheel wordt positief beoordeeld, qua gebouw, plein en als plek om naar toe te gaan.

Voor de toekomst lijkt het goed de vraag te beantwoorden of een klassengesprek niet meer oplevert dan enquêtes. Bij een aantal vragen zou doorvragen aan de respondent wellicht meer handvatten voor beleid hebben kunnen opleveren.

Gerealiseerde actiepunten sinds het vorige Schoolplan, resp. Jaarplan

Bij de volgende beleidsterreinen is sprake van behaalde resultaten:

1. Kwaliteitszorg: evaluatie van de zorgcyclus is gerealiseerd en heeft geleid tot een nieuw Zorgplan; het Zorgteam wordt nog geëvalueerd.
2. Veiligheid: het team heeft collectief de Regenboogtraining gevolgd en met succes afgerond; er wordt nu in de praktijk mee gewerkt. Zo nodig bijstellen en borgen.
3. Borging Interne begeleiding per klas: hier is tot en met de kleuterklassen invulling aan gegeven en ook de nieuwe klassen worden in het Jaarrooster opgenomen.
4. Ziekteverzuim: dit is terug naar 'normaal' of daaronder (2,7 % in 2014).
5. Investerings: ICT voor leerkrachten, systemen en vernieuwd meubilair.
6. Financiën: positief exploitatieresultaat, opbouw eigen vermogen (2014 € 133.000,-).
7. Groei leerlingen: van 224 via 256 (2014) naar 314 (2015). De verwachting dat de school op 01.10.2015 meer dan 310 leerlingen zou tellen is meer dan uitgekomen.
8. Plan van Aanpak voor kinderen die extra uitdaging nodig hebben: verder uitbouwen.

Haarlem, juli 2015

Rudolf Steinerschool

Haarlem

Zorgplan

2016-2020

1. Inleiding

Het Zorgplan 2016 -2020 van de Rudolf Steinerschool Haarlem is een werkdocument waarin we een menselijk instrument beschrijven waarmee we alle leerlingen goed volgen, waarbij alle leerlingen gezien worden en waarbij het onderwijs voor alle leerlingen passend en gezondmakend is.

De leerkracht is de spil in dit web. We vragen van hem of haar veel energie, deskundigheid en wilskracht. De omgeving waarin deze leerkracht met zijn of haar klas goed kan functioneren moet gezond zijn. Dit Zorgplan is dus niet alleen een plan waarin er aandacht voor de leerlingen is, aandacht voor de leerkracht is evenzeer belangrijk.

2. Missie en visie

2.1 Missie

In 1919 schreef Rudolf Steiner, de grondlegger van het vrijeschool onderwijs, dat je in het onderwijs niet zou moeten uitgaan van de hedendaagse maatschappij in het bepalen van de lesstof, maar dat je uit zou moeten gaan van wat in de leerlingen ontwikkeld kan worden. Alleen daardoor kan de maatschappij voortdurend vernieuwd worden op basis van de idealen van de opeenvolgende generaties.

Deze zienswijze bevat de kern van de missie van onze school: leerlingen zo naar hun volwassenheid toe te begeleiden, dat zij zo gezond mogelijk als vrij denkende, voelende, vitale en strevende mensen hun eigen maatschappij vorm kunnen gaan geven, op basis van hun eigen idealen.

2.2 Visie op pedagogie

Ons onderwijs is gebaseerd op het antroposofisch mensbeeld. Elk mens heeft als kern een unieke, onsterfelijke individualiteit. Vanuit een geestelijke wereld neemt een kind bij de geboorte een aantal mogelijkheden en beperkingen én een aantal voornemens en idealen mee. De opvoeding, waar het onderwijs nadrukkelijk deel van uitmaakt, dient erop gericht te zijn de opgroeiende mens zijn mogelijkheden te laten ontwikkelen en te leren omgaan met zijn beperkingen. Tegelijk moet geprobeerd worden de sluimerende voornemens en idealen tot bewustzijn te wekken. Samengevat: 'worden wie je bent'.

Een harmonische ontwikkeling verloopt volgens bepaalde wetmatigheden. Gedurende de eerste periode van ongeveer 7 jaar staat de ontwikkeling van het lichaam (groei, motoriek) centraal. In de tweede 7-jaarsperiode verschuift het accent naar het in balans brengen van de ritmische vitale processen en het aanleggen van een eigen binnenwereld. In de derde periode ligt het accent meer op de ontwikkeling van het denken, waarbij het essentieel is ook het gevoels- en wilsgebied te blijven betrekken. Binnen elke periode kunnen ook van jaar tot jaar verschuivende ontwikkelingsthema's herkend worden. Deze thema's liggen ten grondslag aan ons leerplan.

2.3 Visie op didactiek

Het onderwijsleerproces valt of staat bij een goede didactiek. Hoewel het kind centraal staat, is de leerkracht de spil van het onderwijsleerproces. De leerkracht is degene die het onderwijsleerproces voorbereidt, leidt en evalueert. Door een kunstzinnig lesaanbod dat aansluit op de belevingswereld en leeftijdsfase van het kind willen we kinderen harmoniseren, enthousiasmeren en motiveren.

Goed klassenmanagement, voorspelbaar leerkrachtgedrag en differentiatie in instructie en aanbod zijn belangrijke pijlers in dit onderwijsleerproces. Denken, voelen en willen/handelen krijgen in gelijke mate

aandacht en worden in samenhang met elkaar ontwikkeld. De leerstof is - naast het ontwikkelen van specifieke vaardigheden - tevens middel om de leerlingen tot verdere ontwikkeling aan te zetten.

Het periode-onderwijs maakt het mogelijk dat kinderen zich intensief met de lesstof kunnen verbinden. Door de volgende dag terug te grijpen op wat de voorgaande dag is beleefd, wordt het ontwikkelingsproces versterkt. Na een aantal weken intensieve verbinding met het onderwerp kan de leerstof buiten het dagelijkse bewustzijn verder 'rijpen'. In alle leeftijdsfasen werkt het ontwikkelings- en leerproces het vruchtbaarste door overdracht van mens tot mens, van hart tot hart.

We streven naar kunstzinnig onderwijs. Hiermee bedoelen we niet alleen het hanteren van creatieve werkvormen, maar ook de wijze waarop de leerkracht de lessen voorbereidt, geeft en verwerkt. Creativiteit, toegesneden op de betreffende klas en open staan voor wat in de les actueel is, zijn daar uitingen van. Tevens vinden we het van belang dat kinderen niet alleen 'consumeren', maar ook daadwerkelijk in beweging komen en dat hun wilskracht wordt aangesproken. In de kleuterklassen gebeurt dit via nabootsing, in de lagere klassen worden handen en voeten betrokken bij de leerprocessen. Zo wordt in het rekenonderwijs niet alleen schriftelijk gewerkt, maar worden er bijvoorbeeld ook getal rijen voor en achteruit gelopen en diverse bewerkingen geklapt en gesprongen.

3. Handelingsgericht werken (HGW)

Handelingsgericht werken is een systematische manier van werken. Hierbij wordt het onderwijsaanbod afgestemd op de basisbehoeften en onderwijsbehoeften van ieder kind. De centrale vraag is: Wat vraagt het kind aan ons?

Men richt zich niet zozeer op wat er mis is met een kind, maar meer op wat het nodig heeft om bepaalde doelen te bereiken en welke aanpak een positief effect heeft.

Bij HGW wordt het leerkrachtgedrag centraal gezet in het zoeken naar afstemming en in het inspelen op de (specifieke) onderwijsbehoeften van de kinderen in de klas. De leerkracht doet er toe.

De uitgangspunten zijn:

- De basis- en onderwijsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht en ouders staat centraal.
- De werkwijze is systematisch en transparant.
- De werkwijze is doelgericht en adviezen zijn haalbaar.
- Alle betrokkenen werken constructief samen.
- Positieve aspecten van betrokkenen zijn van groot belang.
- Er wordt oplossingsgericht gewerkt.
- Het handelen van de leerkracht is van doorslaggevend belang.
- Een basisattitude van verbondenheid.

4. De zorgstructuur

De ontwikkeling van de kinderen wordt zowel op cognitief vlak, op sociaal/emotioneel vlak als ook op wilsmatig niveau gevolgd. De leerkracht is de spil in het monitoren en volgen van de ontwikkeling van de kinderen uit zijn of haar klas. De intern begeleider en het zorgteam staan om de leerkracht en de kinderen heen en vormen en verzorgen een netwerk waar de leerkracht met signalen en vragen terecht kan.

Om voor alle kinderen passend onderwijs te verzorgen hebben we een team van fitte, enthousiaste, bekwame leerkrachten nodig. Een goede werkomgeving met condities die passen bij de individuele leerkrachten is een voorwaarde. Hiervoor is het nodig dat er een werkelijke ontmoeting plaatsvindt tussen leerkracht en directeur en tussen leerkracht en Intern Begeleider en tussen leerkrachten onderling.

Wat heeft deze leerkracht nodig om zijn of haar onderwijs levend en gezondmakend te laten zijn voor alle leerlingen in zijn of haar klas? De schooldirectie en IB-er zoeken samen met de leerkracht naar een juiste facilitering.

Ieder kind voelt zich welkom op school. Het pedagogisch klimaat op school moet prettig zijn. Hiervoor gebruiken we onder andere het Regenboogtraject. Elke maand staat een afspraak centraal en elke week werkt de leerkracht met zijn klas aan sociale vaardigheden passend hierbij. Daarnaast maken we, indien nodig, gebruik van ons pestprotocol/ No blame methode.

De ouders nemen een belangrijke plek in op school. Zij zijn de eerste opvoeders van onze leerlingen en zij ondersteunen ons onderwijs. Op verschillende manieren worden ouders actief betrokken bij ons onderwijs.

Elke klassenleerkracht maakt aan het begin van het schooljaar een jaarplanning waarin de doelen helder staan beschreven. Binnen de periodeplanning staan de doelen en activiteiten die behoren bij de betreffende periode beschreven. Ook deze planning maakt elke leerkracht voor zijn klas. Beide documenten worden digitaal opgeslagen en hebben een plek in de klassenmap.

We meten de vorderingen van onze leerlingen en de opbrengsten van ons onderwijs in de cognitieve vakken enerzijds met behulp van methode-onafhankelijke toetsen en anderzijds met behulp van door leerkrachten ontwikkelde meetinstrumenten waarmee zij onderzoeken in hoeverre leerlingen het aanbod in de periode verinnerlijkt hebben. We maken sinds schooljaar 2014-2015 gebruik van de toetsen van uitgeverij Boom; de Schoolvaardigheidstoetsen voor de vakken rekenen en begrijpend lezen. Voor spelling gebruiken we het PI dictee en voor technisch lezen maken we gebruik van het AVI systeem en de DMT.

De IB-er maakt jaarlijks een overzicht van deze bevindingen. In het onderbouwoverleg worden de resultaten op schoolniveau besproken en eventuele consequenties aan verbonden. Zes keer per jaar vindt een onderbouw-overleg plaats. Dit is een vorm van collegiale consultatie waaraan ook IB-er en directeur deelnemen met als doel afstemming en kwaliteitsverbetering.

Elke vier tot zes weken heeft de klassenleerkracht een afspraak met de Intern Begeleider voor een zo genoemd IB gesprek. De IB-er heeft een open houding in een echte ontmoeting met de leerkracht over alle kinderen uit zijn/ haar klas. Voorafgaand aan dit gesprek laat de leerkracht weten over welke kinderen hij of zij graag spreekt en of hij het wenselijk acht dat de IB-er voorafgaand een bezoek brengt aan de klas. Dit bezoek is standaard in de kleuterklassen en klassen 1 en 2. Doel van deze gesprekken is het waarin de ontwikkeling van de kinderen, de voornemens van de leerkracht en ook de opbrengsten worden geëvalueerd en geanalyseerd. Aan de hand hiervan worden interventies bepaald en bij de volgende analyse wordt het al dan niet behaalde effect geëvalueerd.

De IB-er probeert door middel van goed luisteren naar de leerkracht en het stellen van verhelderende vragen inzicht te verschaffen in de ontwikkeling van de klas en de individuele leerlingen in die klas.

Wanneer leerkracht en IB-er overtuigd zijn van een te nemen interventie ten aanzien van een klas of individuele leerling dan wordt dit gepland. De IB-er maakt hiervan melding in het verslag. Daarbij worden doel, datum en evaluatiemoment genoteerd. Indien de interventie een reeks aan handelingen betreft dan maken leerkracht en IB-er een plan (HP) hiervoor. Vaak worden andere ondersteuners betrokken bij een HP. Indien mogelijk clusteren we leerlingen. Er wordt een evaluatie-moment gepland en de ouders van de betreffende leerlingen worden geïnformeerd.

De IB-er bevraagt de leerkracht op zijn werkvormen en op de differentiatie binnen de oefeningen. Hiervan wordt een aantekening gemaakt. Afhankelijk van de werkwijzen van de leerkracht kan dit in de vorm van

een groepsplan, klassenoverzicht of ander overzicht weergegeven worden. Samen bekijken leerkracht en IB-er of de keuze voor differentiatie voldoende kritisch gemaakt wordt.

De IB-er kan samen met de leerkracht besluiten een klas of kind aan te melden voor een klassenbespreking of kinderbespreking in de pedagogische vergadering.

Soms is het nodig diagnostiek te verrichten. Afhankelijk van de hulpvraag kan er een pedagogisch didactisch onderzoek plaatsvinden, een intelligentie-onderzoek of een breed psychologisch onderzoek. Soms is een medisch onderzoek nodig. De IB-er maakt in samenspraak met de ouders afspraken met externe deskundigen.

De leerkracht kan een beroep doen op het zorgteam. Dit zorgteam bestaat uit twee euritmie-therapeuten, de Remedial Teacher, de schoolassistent, de IB-er en twee keer per jaar de schoolarts. Het zorgteam komt wekelijks bijeen.

De leerkracht kan altijd, tussendoor, een beroep doen op de IB-er of directeur wanneer hij of zij hulp wenst.

We borgen het bovenstaande op de volgende wijze:

- Er is een toetskalender en er zijn schoolafspraken over het afnemen van de toetsen.
- Er is een zorgkalender, waarin de diverse afspraken rondom de leerlingenzorg in het jaar staan gepland en vastgelegd.
- Er wordt in alle klassen gewerkt met jaardoelen, periode doelen en een jaarplanning.
- In de klassen 1 t/m 6 wordt in de oefeningen gedifferentieerd op ten minste drie niveaus. De leerkracht is vrij in de wijze waarop hij dit documenteert.
- Er is wekelijks overleg tussen de intern begeleider en de directeur.
- Taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd.
- Er wordt gebruik gemaakt vastgestelde procedures en protocollen.
- Schoolbreed wordt gewerkt met oefeningen. Deze uren lopen waar mogelijk qua rooster synchroon in alle klassen. Tijdens de oefeningen, die besteed worden aan taal en rekenen, wordt de aangeleerde stof uit de periodes herhaald en verder ingeoefend.
- Voor de kinderen met een eigen leerlijn wordt een uitstroomperspectief opgesteld. Dit verzorgt de intern begeleider.
- We bieden periodieke mogelijkheden voor euritmie en remedial teaching.
- In de pedagogische vergadering worden klassenbesprekingen en kinderbesprekingen gehouden.
- Er is wekelijks een bijeenkomst van het zorgteam. Hierin wordt een kind met een specifieke hulpvraag besproken, waarbij het vraagstuk zich met name richt op de constitutie, vitaliteit en/of de sociaal/emotionele ontwikkeling. Ouders en leerkracht worden bij deze kinderbespreking uitgenodigd. De intern begeleider wordt geïnformeerd, maar is niet bij iedere bijeenkomst aanwezig. De schoolarts neemt twee keer per jaar deel aan de kinderbespreking.
- Twee keer per jaar vinden oudergesprekken plaats.
- Voor kinderen die een extra uitdaging behoeven hebben we de mogelijkheid deze kinderen wekelijks te begeleiden in een klein groepje 'peers'. Dit gebeurt onder deskundige begeleiding.
- Aan het eind van het schooljaar krijgt ieder kind een getuigschrift mee, waarin de algehele ontwikkeling beschreven wordt.

Bijlagen

Toetskalender

Overzicht kleutervolgsysteem

Schoolrijpheidsprocedure

Procedure leerlingenzorg voor leerlingen met een specifieke hulpvraag

Zorgkalender/ cyclus IB gesprekken

Protocol dyslexie

Protocol huiselijk geweld

HB beleid

Procedure zij-instromende leerlingen